

مطلوب‌تری به همراه داشته باشد. به نظر می‌رسد در ایران، نوع دوم سازگاری بیشتری با جامعه دارد. باید این اصل را پذیرفت که کارآمدی سیستم سیاسی و رضایتمندی مردم در دولت قوی است. دولت قوی لزوماً نه اقتدارگرا و نه دموکراتیک، بلکه ترکیبی از این دو است. تقدیس افراطی دموکراسی بدون آنکه به فرهنگ سیاسی و تجربه حکومت‌داری در ایران واقعی گذاشته شود، از آفات جریان روشنفکری در کشور است که انتظار می‌رود بعد از بحران فراگیر کرونا، دستخوش بازاندیشی شود. کرونا به ما آموخت که در بحران‌ها، مردم از دولتشان انتظار مداخله جدی حتی توسل به قوه قهریه را دارند و این نه تنها منافاتی با حقوق شهروندی ندارد، بلکه چون برای صیانت از سلامت و امنیت مردم است، حقوق اساسی شهروندی را پاس می‌دارد. اگر دولتی تعلل ورزد و در گیرودار بوروکراسی زمان‌بر بيفتد، به سستی و انفعال شناخته خواهد شد.

سخن پایانی:

سفارزاده: نظام‌های سیاسی دموکراتیک با اقتدارگرا هر یک مزایا و معایبی در مواجهه با این بیماری همه‌گیر دارند. همان‌طور که چین به‌عنوان کشوری با رژیم اقتدارگرا در مهار ویروس توفیق داشته، کشوری چون نیوزیلند یا کره جنوبی نیز به‌عنوان کشورهای دموکراتیک موفق بوده‌اند. همچنین، از آنجا که بحران ناشی از ویروس کرونا به وضعیت اضطرار انجامیده است، ما نه با وضعی عادی بلکه با وضعیتی مواجهیم که نیازمند تصمیم سیاسی است. تصمیم سیاسی بیش از آنکه به نوع نظام سیاسی بستگی داشته باشد به توانایی، فضیلت و اراده حاکمیت وابسته است. یک سیستم اقتدارگرا می‌تواند با حاکمیتی فضیلت‌مند مانند چین عمل کند یا حاکمی سست و ضعیف داشته باشد که همچون ترکیه اقدام نماید. همین را در مورد کشورهای دموکراتیک نیز می‌توان گفت. در ایران، فرهنگ سیاسی مردم و نخبگان به‌علاوه بافت جمعیتی و قومی و تجربه سده‌ها حکمرانی، حاکی از آن است که یک دولت نیرومند و منسجم قابلیت بهتری در اداره کشور به‌ویژه در خلال بحران‌ها دارد. این به معنای افتادن در دام دولت تمامیت‌خواه نیست، بلکه ضرورت همبستگی هیئت حاکمه و آسودگی مردم بابت تسلط دولت بر اوضاع را گوشزد می‌کند.

تصمیمات سیاسی بگیرد و برای اجرای آن تصمیمات، راهکارهایی تازه و بعضاً نیازمند اعمال زور ببیند. از این‌رو قیاس عملکرد چین در مبارزه با کرونا به‌عنوان کشوری با رژیمی اقتدارگرا با ایتالیا به‌عنوان کشوری دموکراتیک هیچ نتیجه‌ای معقولی به دست نمی‌دهد؛ جز اینکه در چین رهبر و رهبرانی فاضل و کارآمد بر مسندند و در ایتالیا چنین نیست.

عملکرد دولت را در ایران از حیث وجوه دموکراسی خواهانه یا اقتدارگرایانه چگونه ارزیابی می‌کنید؟ درس کرونا در این زمینه برای ما چیست؟
سفارزاده: تصمیم، اجرا، نظارت و دریافت بازخورد به‌منظور اصلاح، پروسه شفاف مداخله

حاکمیت در مدیریت بحران‌هایی از جنس کرونا است. در ایران علی‌رغم پراکندگی هفته‌های نخست، ستاد ملی مقابله با کرونا به اضطرار ایجاد شد و با تأکید رهبری مبنی بر حضور شخص رئیس‌جمهور، در عالی‌ترین سطح کار پیش رفت. نکته مهم، توجه به مقتضیات بومی هر کشور است؛ زیرا به‌هیچ‌وجه نمی‌توان الگوی واحدی از نحوه مدیریت بحران برای همه دولت‌ها تجویز کرد. شاید در کشوری مثل آلمان، فدرالیسم به‌عنوان یکی از مدل‌های دموکراسی جواب دهد؛ اما همین مدل در آمریکا به اختلاف شدید بین رئیس‌جمهور و فرمانداران ختم شود و کار به مرجعیت قانون اساسی بکشد و در جایی دیگر ممکن است یک نهاد متمرکز و ملی و فرایند تصمیم‌گیری از مرکز، نتایج

دموکراتیک هم می‌تواند «خروشچف» داشته باشد و هم «استالین» که اولی مرد وضع عادی و دومی مرد وضع استثنا است؛ اولی کند، محتاط، معتدل و برخوردار از خطابه‌ای اقناع‌گر (امروزه سیاستمدار آمار و نمودار و کارشناس) و دومی سریع، متهور، افراطی و برخوردار از خطابه‌ای الهام‌بخش است. بنابراین از آنجایی که هر رژیمی با هر دو وضع عادی و استثنا مواجه خواهد شد، قابلیت ثبات و دوام رژیم به این بستگی دارد که آیا از سیاستمدار مناسب برای وضع موردنظر برخوردار است یا خیر؛ و اگر این‌گونه است، آیا امکان حضور او در قدرت وجود دارد یا خیر! چنین امری تا حد زیادی تابع بخت است؛ شاید به همین دلیل است که ثبات در تاریخ اندیشه سیاسی

همواره در حد یک مسئله باقی مانده و این خطا رخ داده است که «ثبات» یک رژیم سیاسی خاص برای زمانی مشخص را با «حل مسئله ثبات» اشتباه بگیریم. ماکیاوولی با ظرافت به این نکته اشاره کرده است: «مسئله بنیادین در سیاست این است که هر دوره‌ای "فضایل" متفاوتی را در سیاستمدار می‌طلبد؛ امری که گاه تند و گاه کند است، گاه مسامحه می‌طلبد و گاه قاطعیت؛ گاه تهور می‌طلبد و گاه احتیاط!»
به این ترتیب شاید پرسشی بی‌اهمیت باشد اینکه در وضعیت اضطراری همچون وضعیت همه‌گیری بیماری کرونا آیا رژیم اقتدارگرا موفق‌تر است یا رژیم دموکراتیک و آنچه در چنین وضعیتی مهم است فضیلت و توان فرد یا هیئت حاکم است که باید